

st brood ziet
t aangedurfd,
zijdige vraag-
i. De levende
er en naast
huizen, eens
aan tot een
me visschers
egere groote
van de sfeer
in de eerste,
s „Menschen
n”.
woel, en veel
l soms zieke-
ter. De men-
r hun strijd
lijk, heroïsch
n zij tijdig
getij verliep,
l de schrijver
elpunt maakt,
len dijk op
n. De vader,
zijn beroep,
naar kan het
in wordt aan
cenaar bij de
n goed stuk
lsvercugde bij
ondanks de
schoonzoon,
ezwaren, die
de, getrouwd
gooid, nadat
ad gebracht,
rdt ten slotte
r aan mee te

sschersbevol-
ge verdienste
ms zulk een
le menschen
e of mindere
or den dijk,
landaanwinst

rsvolk, kent
Prachtig be-
en den strijd
ee, die zijn
is het leven
h vaak duur
emt aan de
e werkelijk-
achtergrond
u tegen uit

nen dat hun
concurrenten,
redding der
un ware in-

chijnen voor
tators, maar
d, als het er

et minst ge-
ende kamer-

t. Doet niet
doen jegens
achterlatend

aat de arme
in datgene,

ft, en gij na
t miskennen
chter zal het
hialve, mijn
reek, is niet,
ik op eenige
t weet en ik
lt doen dan
nog andere
r nut zullen
dezen brief.
Hem behage
i Woord tot
ed volk van

nes in mijn
MDLXVII.
el ga het u
vangene om

van Bergen-
DELLEMAN-
dt vervolgd.)

a het eerste
st populaire
do de Brès.
matie in de
897. Het met
werkje ver-
Th. D.

leden geven een schijnbaar objectief karakter aan het weergeven hunner woorden. In werkelijkheid kiest de auteur te veel partij, als hij de bedoeling der socialistische sprekers slechts valsch kan vinden, terwijl hun politieke tegenstanders meestal van nobele gevoelens vervuld zijn. Niet de personen uit het boek, maar de schrijver zelf geeft hier zijn opvatting weer, waardoor de roman soms plaats maakt voor een politiek strijdschrift.

Heel goed daarentegen is de innerlijke strijd van visscher Jeltjes beschreven. Hij zoekt zijn recht, zooals hij dat billijk acht, en als het niet gebeurt naar zijn wensch, raakt hij verbitterd tegen God en menschen. Na een langen weg van voor- en tegenspoed ziet hij zijn zonde in, dat hij slechts op eigen kracht en inzicht bouwde, waardoor hij over het hoofd zag, dat zijn recht vooral op eigen baat berustte. Als hij tenslotte ziet, dat achter alles Eén staat, die machtiger is, dan de knapste ingenieurs, en dat een goedertieren God steeds zorgt voor zijn volk, vindt hij rust voor zijn hart en berusting in zijn lot.

Het boek is met talent beschreven. Schitterend weet de schrijver zijn effecten te berekenen, door fors uitgewerkte tegenstellingen boeit hij de aandacht en verwekt hij een sterke spanning. Het drama, waarvan de Zuiderzee de hoofdpersoon is, bereikt zijn hoogtepunt in de onzinnige daad van den dronken Freerk, die zijn leven verliest bij een krankzinnige poging het werk te saboteeren, waaraan hij om den broode moet mede-arbeiden. Wanneer het laatste gat in den dijk wordt dicht gemaakt, vindt men het lijk van den visscher, die de bakens niet kon verzetten, toen het getij verliep.

Ondanks het vele leed, dat hier beschreven wordt, waardoor de lezer een diepen indruk krijgt van de schaduwzijde van het grootsche werk, is het een blij eindend drama. De dijk wint, ondanks allen tegenstand. De dijk, die een einde dreigt te maken aan de vischvangst, blijkt nu vruchtbaar land te beschermen, dat voor den armen vischer van vroeger rijke beloften in zich draagt.

De sympathie van den schrijver gaat uit naar den dijk — het is zijn goed recht. En toch gaf hij een boek, dat grootendeels handelt over de zee en de vischvangst. Wij hebben niet veel boeken die dit doen. Daarom al is dit werk een aanwinst. Maar niet alleen hierom. Er wordt een strijd in geteekend van den levenden mensch tegen de machtige techniek, die door beiden op volkomen bevredigende wijze wordt gewonnen.

Gr.

H. S.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De nood der Kerk in Duitschland.

Hieronder volgt in vertaling — die ik niet controleerde — de tekst van een stuk, dat Zondag 29 Aug. j.l. in alle kerken in Duitschland, welke aangesloten zijn bij de Belijdenisbeweging, is voorgelezen. Aan den uitgang (na den dienst), in een kerkgebouw, waar één onzer lezers den dienst had bijgewoond, werd het allen kerkgangers uitgereikt. Een andere lezer heeft het in een heel andere streek hooren voorlezen; daar werd het niet uitgereikt.

Zoover mij bekend, heeft nog geen enkel Nederlandsch blad den volledige tekst gepubliceerd. Het stuk is er belangrijk genoeg voor. Hier volgt derhalve de vertaling:

Boodschap aan de gemeenten.

De nood en de ernst van den tegenwoordigen kerkstrijd hebben op den 5en en 6en Juli 1937 vertegenwoordigers van bijna alle Deutsche landkerken in Kassel samengebracht. Zij richtten gezamenlijk een verzoekschrift aan de rijksregering en vroegen om persoonlijke onderhandeling, aangezien de tegenwoordig van staatswege ingeslagen wegen den kerken geen vrede aanbrenge, maar integendeel de tegenstellingen steeds meer verscherpen. Op dit verzoekschrift is tot op dit oogenblik de mogelijkheid tot persoonlijke onderhandelingen niet geopend.

Het verlangen der gemeenten naar klaarheid over datgene, wat er gebeurt, is zóó dringend en onafwijsbaar, dat de ondergeteekende vertegenwoordigers der kerken besloten hebben, de volgende Boodschap aan de gemeenten te brengen.

I. Ons in politiek opzicht tot eenheid gemaakte volk wordt door geloofsconflicten voor beslissingen geplaatst, waardoor het tot in zijn diepste grondslagen geschokt kan worden. Het is de nood, maar ook de verdienste van onzen tijd, dat er voor deze levensvragen van ons volk geen ontwijken is, maar dat zij uitgevochten moeten worden. Elk ontwijken van deze vragen is ontrouw jegens ons volk. Alle ernstig nemen van deze vragen, ook als het tot dispuuten en conflicten voert, is trouw jegens ons volk.

Het is geheel vanzelfsprekend, dat hoe langer hoe meer de vraag aller vragen gesteld wordt, de vraag van het geloof, de vraag naar God. De met hartstoehtelijken ernst uitgesproken eisch van volk en staat ontmoet op zijn weg den eisch, door God gesteld, en waarvan de Christelijke Kerk, volgens haar roeping, getuigenis moet geven. Volk en staat kunnen na een moeilijken tijd van verval en van ontbinding, welke ons

volk aan den rand van den dood gebracht hadden, slechts genezen en weer opsterken, wanneer ieder lid van het volk tot in de laatste diepten opgeschikt en inbeslaggenomen wordt. Het Christelijke geloof in God echter verkondigt de boodschap van dien God, die den mensch geheel en al als Zijn eigendom op-eischt. Ons volk moet de vraag oplossen, hoe de eisch van het politieke leven en de eisch van den levenden God zich tot elkaar verhoudt. Hoe zou dat beter moeten geschieden, dan in den weg van strijd en lijden? De ernst der beslissingen, die hier gevorderd worden, belooft rijke vrucht en zegen. Zoo gaat deze strijd, die allesbehalve een pietluttig getuist is, in waarheid om het geloof endaarmede om de toekomst van ons Duitsche volk.

II. Waar gestreden wordt, daar wordt stof opgejaagd en maar al te licht worden de duidelijke scheidslijnen door de stofwolken verborgen. Daarom verheffen wij onze stem en betuigen over alle stof en rumoer van den dagelijkschen strijd heen, waarom het eigenlijk gaat:

a) Het gaat om God, om den eeuwigen, den levenden God. „Ik ben de Heere, uw God, gij zult geen andere goden nevens mij hebben.” Dit oude gebod, het eerste van onzen catechismus, staat vandaag in het brandpunt van het gebeuren in Duitschland. Hoezeer ook op de zege van het jonge Duitschland over den geest van een neerzinkend tijdperk den nadruk gelegd is, toch leeft, diep doorgedrongen, niet krachteloos gemaakt en niet overwonnen, in ons volk nog de geest van de vrijdenkersbeweging, die meent God te kunnen missen en met Hem te kunnen spotten. Deze goedkoopse spot kost menschen en volkeren het leven. Wie zich tegen den levenden God verzet, moet er aan sterven. Wel slaat er een golf van nieuwe geloovigheid over ons volk, vooral over onze jeugd. Wij mogen en wij willen weer gelooven, zoo zingen en zeggen zij.

Geloof aan Duitschland, geloof aan ons volk, geloof aan ons welzijn en zijn oorspronkelijke kracht, dat zijn inderdaad sterke krachten, die een volk uit zijn uitputting, uit zijn capituleeren voor nood en uitputting kunnen rukken. Maar hebben zij het vermogen, het ongelooft, de goddeloosheid te overwinnen? Neen, als Christenen weten wij, dat alleen het geloof aan den levenden God dat vermag! Kan men nu volk, bloed en ras daardoor de rechte eer bewijzen, dat men ze op de plaats van den levenden God zet? Moet een trouwe zoon van zijn vaderland zijn volk op den troon van God heffen? Dat is de vraag, die ons gesteld is, waarvoor wij niet opzij kunnen gaan. De Heilige Schrift verklaart: wie het achespel meer eer geeft en meer dient dan den Schepper, verkeert de waarheid in leugen. Daarom verkondigen wij in deze ure van den strijd aan onze gemeenten en ons volk de boodschap van den God, die alleen de Heere is. Wij belijden: „Ik geloof aan God, den Vader, den almachtigen Schepper.....”

b) Het gaat om Christus. Geloof in God, — ja! geloof in Christus — neen! Die strijdkreet weerklinkt door ons volk. De menschen willen weer gelooven aan God, zeker! maar Christus is hun vreemd. Vreemd is Zijn gewaad en bloed, vreemd Zijn leer, vreemd Zijn weerloos lijden, vreemd Zijn smadelijke kruisdood, vreemd de in hun oogen ongelooftwaardige boodschap van Zijn opstanding. Zij zoeken en vinden God in de wonderen der natuur, in het bruisen van ons bloed, in de gemeenschap van ons volk, in de verborgen stem van eigen innerlijk.

Zij vragen: Wil de Kerk werkelijk ons volk, dat na langdurige, vreemde overheersching al worstelend het eigen karakter zoekt te herkriften, nog steeds den vreemden Christus opdringen?

Wij antwoorden: Neen. Geen vreemden dwang, maar een blijde boodschap brengen wij ons volk.

Alle zoeken naar God in de natuur, in het volk, in eigen innerlijk doet Hem nooit en te nimmer vinden, den almachtigen, levenden, barmhartigen God. Want tusschen God en ons menschen staat als een onoverkomelijke muur de zonde. In den diepsten grond weten wij allen van haar, van deze duistere macht van het verzet tegen den levenden God, in menschelijke eigen heerlijkheid en eigen gerechtigheid. Waarom wil men van de zonde niets weten? Omdat men tegen dezen diepsten nood van den mensch geen raad en geen hulp weet. Wie de zonde erkent, geeft immers daarmede zijn radeloosheid en hulpeloosheid toe. Juist dat staat den mensch tegen. Zoo dringt de valsche trots den mensch tot leugen tegen zichzelf.

Wij echter kennen Dengene, Die alleen van alle zonde en schuld redt. Jezus Christus is gekomen, in den naam van God en is den zondaren tot broeder geworden, is tot ons heil gestorven en opgestaan, opdat wij Gods kinderen zouden worden. Deze blijde boodschap geldt voor alle menschen, voor alle volkeren, ook voor ons Duitsche volk. Door Jezus Christus moet het genezen en ware vrijheid en kracht verkrijgen. Zonder Hem bestaat er geen redding, in Zijn Naam is het heil. Daarom gebiedt ons de liefde en trouw jegens ons Duitsche volk, dat wij het deze blijde boodschap verkondigen: Jezus Christus, uw Heiland, uw Heer, uw Koning. Daarom belijden wij: „Ik geloof, dat Jezus Christus, waarachtig God....” (Uitlegging van het tweede geloofsartikel).

c) Het gaat om de Kerk. Reeds is het zoover gekomen, dat het woord „Kerk” een leelijke bij-smaak heeft. „Kerk” — dat klinkt voor vele Duitsche ooren als eigengereidheid, als religieuze zelfzucht, als separatisme, dat zich aan de groote gemeenschap onttrekt, als politiek voorbehoud, als trouwelooheid aan het volk, als reactie.

Er wordt gevraagd: Mag er in de gemeenschap van volk en rijk nog zoo iets als de Kerk bestaan, in welke Duitsche menschen hun vaderland vinden, uit welke zij hun kracht putten voor den strijd met schuld, nood en dood? Wie als zondaar geschrokken voor den heiligen God staat, die weet: mijn redding hangt daar van af, dat God in Zijn barmhartigheid tot mij komt! Mijn heil hangt daarvan af, dat God Zijn Woord gesproken heeft tot heel de wereld en daarom ook tot mij. Zijn Woord heeft gestalte gekregen in de Heilige Schrift en in de Christelijke Kerk. De Kerk verkondigt ons het Woord, dat wij niet in ons zelf hebben, maar dat rijk aan genade tot ons komt. Zij draagt de eeuwen door ons de Heilige Schrift tegemoet, zij leert ons bidden, zij zegt ons de boodschap van Christus aan. Zij schenkt ons Zijn gemeenschap in doop en avondmaal, zij draagt Hem door het zingen van haar liederen ons hart binnen. Zij vereenigt ons tot een gemeente, tot de gemeenschap van haar geloof, haar liefde, haar hoop. Deze Kerk verkondigen wij ons volk. Is dat nu separatisme? Moet dat onze politieke betrouwbaarheid verdacht maken? Neen, dat is trouw aan ons volk, waarvoor deze Kerk behouden, bewaard, en vernieuwd moet worden.

Deze Kerk is op het oogenblik voorwerp van het conflict. In dweperij meent men, dat de Kerk ons volk en rijk dan het beste zou dienen, wanneer ook zij evenals het maatschappelijk leven en de cultuur geheel aan de staatkundige machten onderworpen zou worden. Wij echter weten, dat ons volk met de Kerk slechts dan gediend is, wanneer zij werkelijk en geheel „Kerk” is! Wanneer zij den levenden God verkondigt, die de Heer over alle heeren is! Wanneer zij werkelijk verkondigt, dat Christus de Heiland en Heer is ook voor ons volk! Wanneer zij op de macht des Heiligen Geestes vertrouwt, Die haar in alle waarheid leidt. Wanneer de Kerk deze boodschap zou verzwijgen, of aan eenige wereldlijke macht ondergeschikt maakte, dan zou zij geen belijdende Kerk meer zijn, dan zou zij waarlijk ontrouw jegens haar volk zijn. Dan pleegde zij in waarheid — wat men haar zoo lichtvaardig verwijt — volksverraad! Zoo staat de Kerk niet in den strijd om de macht, niet in den strijd tegen de krachten van het volk, maar zij strijdt daartoe, dat zij in volle vrijheid, zonder voorbehoud, de blijde boodschap het Duitsche volk overbrengen kan. Zij doet dat in de kracht des Heiligen Geestes, die haar in alle waarheid leidt. Daarom belijden wij: „Ik geloof, dat ik niet door eigen verstand.....” (Uitlegging van het derde geloofsartikel).

Tot zoover de boodschap.
Volgende week geven we het slot. K. S.

DE PERSSCHOUWING

Psalmboek van Ds Hasper.

De groote belangstelling, die ook wij voor Ds Haspers psalmberijming toonden te hebben, wetligt, dat we ook het verloop der dingen in betrekking tot zijn publicatie nagaan. Met name ook, voorzover het de Herv. Kerk betreft. In „De Geref. Kerk” (hervormd, confessioneel) schrijft Ds L. D. Terlaak Poot:

Het eigenaardig verschijnsel doet zich voor, dat bij de propaganda voor de bekende bundels van Ds Hasper felle polemiek gevoerd wordt tegen den vernieuwden gezangenbundel, die eertlang door de Hervormde Synode aan de Nederlandsche Hervormde Kerk zal worden aangeboden ter vrije beschikking. Ik laat hier in het midden, of deze propaganda door Ds Hasper zelf wordt geleid of geïnspireerd of dat zij voor rekening komt van zijn administratie. In elk geval wordt de toon en de inhoud tegenwoordig onnamakelijk en onbehoorlijk. Er wordt immers telkens geïnspireerd, dat de synodale Commissie daarom zoo tegen de Hasper-bundels ijvert, wijl zij haar eigen bundels straks op de markt brengt.

Men bedenke hierbij tweebrieven. Allereerst, dat alle polemiek is uitgegaan van den kant van Ds Hasper. De synodale Commissie heeft uiteraard geen behoefte aan polemiseren. Tijden geleden, toen geen der Commissieleden in woord of geschrift zich ooit geuit had, verkondigde Ds Hasper aan ieder, die het maar hooren wilde, dat de synodale Psalmen-uitgave een „wetenschappelijk schandaal” beloofde te worden. Hij had er nimmer een bladzijde van gezien; misschien, bij een persoonlijke ontmoeting een stuk van een enkelen psalm. Ten tweede is het duidelijk, dat de synodale Commissie zich over haar afzetgebied niet in dien zin behoeft te bekommeren, gelijk dit wordt geïnspireerd. Integendeel, iedereen begrijpt, welk een begerlijk afzetgebied de Hervormde Kerk is voor de bundels van Ds Hasper. In het Alg. Handelsblad van 19 Mei j.l. schreef Ds Hasper o.a.: „Het reletje zou nooit ontstaan zijn, wanneer niet herinnerd moest worden aan een anderen bundel, die ter perse gaat.” Dit schreef Ds Hasper tegen Ds Aris, een der Commissieleden. En Ds Hasper heeft zelf deze rel opgezet! Zoo iets deugt niet. In zijn propaganda-boek voor zijn bundel „Geestelijke liederen” drukt Ds Hasper o.a. een brief af van Dr. Joh. Wagenaar, die schijnbaar dezen bundel aanbeveelt. In werkelijkheid had Dr. Wagenaar deze aanbeveling geschreven naar aanleiding van enkele harmonisaties van den heer Hinderdael, den vroegeren muzikalen medewerker van Ds Hasper en zulks lang voor het verschijnen van genoemde bundel. Op de vergadering der Classis Zutphen der Ned. Herv. Kerk, waar Ds Hasper zich had weten te laten introducereen, vertelde hij o.a., dat Prof. van der Leeuw geen enkele aanmerking, musicologisch, op zijn bundel had gemaakt. In werkelijkheid had deze Hoogleraar hem enkele vellen met muzikale aanmerkingen en fouten toegezonden. Zulke propagandistische praktijken zijn ontoelaatbaar. Hier wordt het doel voorbij gestreefd, ja, vernietigd, n.l. om alle kerken samen uit één liederenbundel te laten zingen. Dergelijke, op zichzelf schoone harmonisatiepogingen worden door dergelijke dissonanten geremd en verijdeld.

Overigens heeft de schrijver sympathie voor het streven van Ds Hasper, hij heeft evenwel een „maar”:

Het streven zelf blijft ik ook nu nog sympathieek vinden; alleen de manier, waarop het tegenwoordig geactualiseerd wordt, vind ik minder aantrekkelijk. Prof. Obbink, Dr. Callenbach o.a. zonden een adres